

(/)

[🏠 \(/\)](#) > Vikingetid og Middelalder (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13>)> Bøger (<https://www.historie-online.dk/boger>) > Anmeldelser (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5>) > Valdemar den store[← Forrige artikel \(https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/northern-emporium\)](#)

Valdemar den store

Kategori: Anmeldelser

Visninger: 403

Del artikel: **f** (<https://www.facebook.com/sharer/sharer.php?u=https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/valdemar-den-store>)**t** (<https://twitter.com/home?status=.> Aktivitetenkan ses på [https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/valdemar-](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/valdemar-den-store)[\[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/valdemar-den-store&title=\\)\]\(https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/valdemar-den-store&title=\)](http://www.linkedin.com/shareArticle?mini=true&url=https://www.historie-</div><div data-bbox=)

Lars Kjær

Valdemar den Store. Borgerkrigens barn

Gads forlag. 2022 296 sider illustreret. 350 kr.

Af *Kresten Søe*

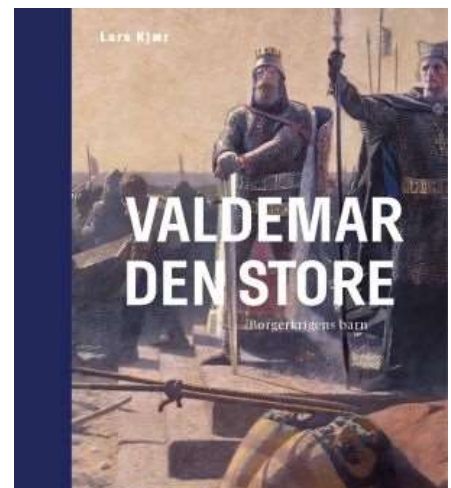
Blodgildet i Roskilde gjorde Valdemar den Store til enehersker

Trekonge-konstellationen Svend, Knud og Valdemar er en af de mest kendte men også en af de korteste perioder i danmarkshistorien. Den afsluttedes brat med Blodgildet i Roskilde, hvor Knud blev dræbt og endte nogle måneder senere i slaget på Græthe Hede, hvor Svend døde, og Valdemar blev enehersker efter flere års borgerkrige. Valdemar den Store (som han senere fik som tilnavn) har i eftertiden spillet en central rolle i stort set alle fremstillinger af Danmarks middelalderhistorie.

I denne bog, som er et rigt illustreret pragtværk i stor format og den første egentlige biografi, følger vi Valdemar fra hans barndom ved hoffet i Kyiv til den danske trone. Samtidigt behandler forfatteren Lars Kjær hans tid og indsats og gør den til genstand for en kritisk revurdering. En revurdering, der kaster lys over de mørke og ofte glemte sider hos en af danmarkshistoriens mest berømmede konger.

Født og opdraget til både ridder og fyrste

Som sønnesøn af den folkekære Erik Ejegod og søn af den karismatiske Knud Lavard syntes Valdemars rolle som potentielt fyrsteemne lagt an fra begyndelsen. Men allerede inden han blev født, blev hans far myrdet mens hans moder Ingeborg befandt sig i fyrstedømmet i Kyiv, hvor Valdemar tilbragte sine første barneår.

I løbet af sin opvækst fik han givende indblik i fyrsterollens glans men også de mange og ofte blodige intriger, der klæbde hertil. Med til forberedelsen fulgte også en bred international uddannelse med beherskelse af fx latin og historie, ligesom han yderligere lærte, hvordan man skulle agere i de europæiske fyrstehuse.

Han forlod som 7årig med sin mor Kyiv og kom i pleje i Fjenneslev med Asser Rig som fosterfader. Asser Rig var leder i den indflydelsesrige Hvideslægt. I Fjenneslev blev Valdemar opdraget sammen med brødrene Esbern Snare og Absalon, som begge sammen med Valdemar skulle komme til at sætte i grundigt aftryk i dansk Middelalderhistorie. Hos Asser Rig lærte Valdemar også i ung alder at begå sig blandt de ypperste som leder på slagmarken og drikke igennem uden at forløbe sig, som det stadig var skik ved det danske hof.

Monopolisering af kongemagten

Kongemagten i den danske Middelalder var som oftest en historie om brutalitet, intriger og forfølgelse af og mord på egne slægtninge og andre medbejlere til tronen.

Her var Valdemar på sin vis ingen undtagelse men greb så afgjort tingene mere strategisk og mindre brutalt an end sine forgængere. Med støtte i den magtfulde sjællandske Hvideslægt og andre indflydelsesrige allierede cementerede han sin og slægtens magt. Danmark gik således fra at være et valgkongedømme til at være arvekongedømme. Dette skete, da Valdemar på Absalons opfordring i 1165 gjorde sin 3årige søn Knud til medkonge og dermed sikrede han med Pavens velsignelse sin egen gren af slægten retten til tronen.

Magtmonopoliseringen var som sådan et statskup, hvor de lokale stormænd og bønder på tinge i de forskellige landsdele mistede kontrollen med valget af kongen. Yderligere skaffede han sig med Absalon fjender i kirken, som var en særdeles vægtig med og modspiller for kongemagten i middelalderen.

Monopoliseringen var i og for sig i tråd med den europæiske trend, men i Danmark et voldsomt indgreb på den hævdvundne indflydelse hos både stormænd og storbønder.

Landets stod igennem Valdemars periode næsten konstant på randen af og enkelte gange i direkte borgerkrig. Medvirkende hertil var også, at symbiosen med den mægtige Hvideslægt med Absalon som bisp og Esbern Snare som hærfører svækkede Valdemars vigtige rolle som konge og uvildig mægler og dommer i stridheder på tingene i de forskellige landsdele.

Succes som hærfører og statsmand udadtil

Valdemar var i modsætning til sine danske forgængere, opdraget som en europæisk fyrste, der kunne begå sig på fremmede bonede gulve. Han var dog også fascineret af den danske fortid og brugte både historien og religionen med dens myter til at nå sine mål såvel i krigsførelse som politik. Samtidig var han inspireret af udviklingen i Tyskland og England, ligesom han var præget af sine leveår i Ukraine og brugte herfra Ingeborgs fortællinger i krige og magtkampe.

Selv om oprøret lurede konstant i både Jylland og Skåne og ikke alt i fx Norge og på Rügen og den Pommerske kyst blev håndteret konsekvent og afbalanceret, så forstod Valdemar alligevel at agere i magtspillet mellem den mægtige tyske fyrste Henrik Løve og Kejser Frederik Barbarossa i Det Tysk-romerske rige i syd. Danmark blev større og skabte sig et Østersøimperium under Valdemar og hans sønner.

Et interessant aspekt, som bogen også gentaget gør opmærksom på, er kvindernes stærke rolle. Kvinderne var ikke bare magtfulde som støtter, hustruer og dronninger, men sikrede også at slægshistorien blev bragt videre. Giftermål som led i diplomati og indflydelse lå i tiden, og de kvinder og kongedøtre, der blev bortgiftet, tilkæmpede sig ofte både magt og indflydelse.

Fin letlæst og analyserende fremstilling

Lars Kjær, som er lektor i middelalderhistorie ved Northeastern University i London, udtrykker, at han skriver i øjenhøjde, hvilket jeg forstår som Valdemars øjenhøjde uden bagklogskabens og nutidens klare lys. Som sådan fungerer fremstillingen fint i samspil med de mange indbydende fotos af fx kalkmalerier, bygninger, åsteder, samtidsillustrationer fra fx bøger og gengivelser af nogle af nationalromantikens kendte malerier, der giver både atmosfære og kød og blod i fremstillingen.

Indholdet er veldisponeret og primært kronologisk lagt an, hvilket giver et fint overblik. Mylderet af navne og slægtslinjer gør det dog ofte nødvendigt at holde tungen lige i munden. Men redegørelsen her er også af stor betydning for forståelsen af bogens indhold.

Selv om termen øjenhøjde fremhæves i bogens noteafsnit, så er der dog bogen igennem også faktafelter i brunt med uddybende oplysninger og enkeltaspekter. På samme måde drages der også af og til linjer ud til den samtidige europæiske udvikling. Også disse indslag er meget velfungerende i bogen som helhed, ligesom også den stedvise validering af de mange historiske kilder fungerer fint uden at tage overhånd.

I det hele taget får læseren (selv om jeg nogle steder savner helikopterperspektivet i den større samtidsramme) et fint indblik i Valdemars og hans fosterbroder Absalons ikke altid rene tacklinger og manøvrer i det komplicerede minefelt af stor- og lensmænd, storbønder, konger og kongebejlere.

Et par afsluttende betragtninger uden for anmelder- og vurderingspræmissen

Det er mig umuligt her ikke at inddrage en anden ny udgivelse i dansk middelalderhistorie i direkte sammenligning - nemlig Torben Svendrup: Kongelige mord i middelalderen.

Her er nemlig både metoden og vinklen noget anderledes. Svendrup vælger på særdeles velfungerende vis at bringe læseren med sig ind i historikerens værksted ved at sammenholde og validere sine kilder direkte i fremstillingen. Dertil giver Svendrup med sin fine illustrative brede indledende ramme for kirkens kolossale betydning og de andre magtpoler og værdier, som samfundet kredsede om i overgangen mellem vikingetid og middelalderen. Netop derfor udgør Kongelige mord i middelalderen er fin introduktion til den senere historiske udvikling il Lars Kjærs nye bog.

Derfor læs Svendrups: Kongelige mord i middelalderen, inden du giver dig i kast med Valdemar den Store. Belønningen vil her være både forhistorien, et større grundlæggende overblik og et forøget udbytte af begge bøger. (Se anmeldelsen her) (/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/kongelige-mord-i-middelalderen)

[Historie-online.dk, den 12. oktober 2022]

← Forrige artikel (<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/northern-emporium>)

SE RELATEREDE ARTIKLER

HERTUGDØMMET

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/15-1600-arene-renaessancen-33/hertugdømmet>)

MØRKETS SKABNINGER

(<https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/moerkets-skabninger>)

OLDTIDSSAGAERNE BD. 3

[online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/oldtidssagaerne-bd-3](https://www.historie-online.dk/boger/anmeldelser-5-5/vikingetid-og-middelalder-13-13-13-13/oldtidssagaerne-bd-3)

Stamsteder

Bestselleren bliver til fotoudstilling på Københavns Museum fra 1. december

(<https://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/udstillinger-3-3/stamsteder>)

Museumsnumre 11: Kurvestole

Ole Mortensøn fortæller om de lette møbler

(<https://www.historie-online.dk/nyheder-og-aktiviteter-2-2/tv-tips/tv-tips-uge-42-2022>)

TV-tips, uge 42, 2022

Bl.a. en dokumentar om Billie Holiday